

France Prešeren: KRST PRI SAVICI

1. AVTOR, NASLOV, ČAS NASTANKA, OBLIKA DELA

France Prešeren se je rodil 3. decembra v Vrbi na Gorenjskem; domači hiši se je reklo »pri Ribiču« in je v času njegovega življenja že spadala med propadajoče slovenske kmetije. V njegovem rodu je bilo več študiranih ljudi, zlasti duhovnikov.

S sedmimi ali osmimi leti ga je vzel k sebi stric Jožef v Kopanj na Dolenjskem, osnovno šolo pa je obiskoval v Ribnici na Dolenjskem. V srednji šoli je šolanje nadaljeval in končal srednjo šolo, nato pa se je odpravil na Dunaj. V začetku so mu strici in starši odtegnili podporo, ker je v nasprotju z njihovimi pričakovanji študiral pravo in ne duhovništva.

Leta 1928 se je vrnil v Ljubljano kot mlad doktor prava. Postal je odvetniški pripravnik in to delo opravljal 14 let. Kot slovenski pesnik in človek, ki je bil po mnenju takratne vlade nevaren državi in cerkvi, namreč ni dobil zaželenih služb samostojnega odvetnika. Šele tri leta pred smrtjo je postal samostojen odvetnik v Kranju.

Po tragični smrti Matije Čopa in kasneje še veselega tovariša Andreja Smoleta je ostal osamljen sredi takratne družbe, ki ga ni razumela in ga je zapostavljala. Osamelost, neurejeno življenje, nerazumevanje sorodnikov in bolezen so ga strli. Umril je v Kranju 8. februarja 1849 in je tam tudi pokopan. Delo Krst pri Savici je izšlo kot samostojna knjiga leta 1836, v njem je bil vključen tudi sonet Matiji Čopu.

Druga njegova dela: balada Povodni mož, romanca Turjaška Rozamunda, nežne ljubezenske pesmi Gazele, največja pesnikova lirski umetnina Sonetni venec, Zdravljica, Soneti nesreče, elegija Slovo od mladosti, Glosa, Orglar, satirična pesnitev Nova pisarija, različni zabavljivi soneti (sonet o kaši) & epigrami, Apel in čevljar,...

Epsko - lirski pesnitev (1836), povest v verzih (razmeroma majhen obseg, epsko lirski sestava, dramatične in lirične poteze, v središču je romantični junak, s svojo izjemno usodo; v ospredju so bolj junakova doživetja, kot pa zunanji vzroki; ljubezen je pogosto vzrok za junakovo nesrečo)

2. DOGAJALNI PROSTOR IN ČAS: Pesnitev opisuje dogajanje v 8. stoletju, ko so kristjani nasilno sprevračali slovanske pogane v krščansko vero. Dogajanje se odvija na kranjskem oz. današnjem gorenjskem (Bohinj in bohinjski grad, Bled in okolica, izvir Savice - slap Savica).

3. KNJIŽEVNE OSEBE, NJIHOV ZNAČAJ, DRUŽBENI POLOŽAJ IN ŽIVLJENJSKI NAZOR:

ČRTOMIR: Ime Črtomir pomeni tistega, ki črti mir, to je bojevnika, ali pa tudi človeka, ki išče mir pred črti (duhovi), kot da ga ti preganjajo. Uvod Črtomirja prikazuje z ene same strani: kot svobodoljubnega, neustrašnega, na smrt

pripravljenega voditelja in bojevnika, verujočega v svobodo, neodvisnost, samostojnost Slovencev kot temeljni pogoj za njihov obstanek. V Krstu je v ospredju Črtomirjeva ljubezen do Bogomile. Ta ljubezen je silna, zmožna premagata vse druge junakove težnje, celo junaštvo, nazadnje ji hoče podrediti celo svojo vero. Posebna Črtomirjeva poteza, ki se pokaže v Krstu, je njegova svobodomiselnost. Šele proti koncu izvemo, da Črtomir ni slepo verjel v stare bogove, imel jih je za izmislek svečenikov, bili so mu samo simbol slovenske samostojnosti. Do vere je torej skeptičen, zato moramo tudi njegov prestop v krščanstvo razumeti kot dejanje, ki ne temelji v resnični notranji veri, ampak ga stori zaradi silne ljubezni do Bogomile. Na začetku Krsta se mimogrede oglasi tudi Črtomirjeva misel na samomor, utemeljena v položaju osamljenega premaganca. Da tej misli ne sledi, je krivo upanje na ljubezensko srečo z Bogomilo. Ta junakov preobrat je znamenje njegove mladosti, saj ga Prešeren razloži kot nasedanje goljufivim upom, značilnim za mladeniško dobo življenja.

BOGOMILA: Ime Bogomila pomeni žensko, ki je ljuba Bogu. Tudi ona se kot Črtomir šele polagoma pokaže z vsemi potezami, ki jih je zmožna. Podobno kot Črtomirja jo spoznamo v dveh različnih podobah. Na začetku je šestnajstletna deklica, ki ljubi svojega ženina zaupljivo, naivno in mladostno. Pozneje se razvije v žensko, ki spozna življenjske nevarnosti in začuti v sebi potrebo po neskončni ljubezni. Zato sprejme krščanstvo, ki ji takšno ljubezen obljublja v posmrtnem življenju. S tem postane nosilka pravega romantičnega hrepenenja po neskončni ljubezni. Njeno pokristjanjenje je motivirano prav s takim ljubezenskim hrepenenjem, pa tudi vsa njena poznejša dejanja so naravnana v dosego večne ljubezni s Črtomirjem. Zaobljubo večnega devištva napravi, da bi Črtomirja rešila smrti in pogubljenja, saj bi brez tega ne bi bila možna njuna nebeška združitve. Njena zadnja želja je, naj se dá krstiti v njeni navzočnosti, da bo gotova prihodnje sreče. To je tudi razlog, da ji Črtomir ugodni, saj vidi v njeni prošnji dokaz ljubezni, ki je ne more zavriniti.

4. TEMA IN PROBLEM DELA: Uvod: osrednja tema se pojavi v junakovem govoru. To je ideja o narodni, družbeni in posameznikovi svobodi kot pglavitni vrednoti, od katere so odvisne vse druge. Mednje spada zlasti svobodna izbira vere, družbenih zakonov in življenjskih šeg. Krst: nova tema romantične ljubezni in tema življenjskega obupa, resignacije in prepričanja, da vlada nad posameznikom usoda («sreče jeza»); tej se mora človek molče pokoriti, saj pred njeno neizprosno močjo ni rešitve.

5. POSEBNOSTI V ZGRADBI, JEZIKU IN NAČINU IZRAŽANJA: V delu je izjemno veliko slogovnih sredstev. Ena izmed njih so metafore s katerimi izraža čustva, metonimije, ukrasni pridevki, pretiravanje, inverzija, retorična vprašanja, poosebitve, vzkliki, primere, ... Verz je povsod laški enajsterec, le da v Uvodu uporabi kitice tercine, v Krstu pa oktave. V Uvodu je uporabljena tudi verižna rima, ki ga pohitri, v orisu dogodkov pa je precej površen. Slog

pisanja se stalno prilagaja vsebini. V delih, kjer govori o zunanjih dogodkih je prepost, ob drugih pa poudarja razum z odvisnimi besednimi zvezami. Slog Prešernovih del pa je popolnoma klasicističen.

6. OSEBNO RAZUMEVANJE IN VREDNOTENJE DELA: Krst pri Savici je po mojem osebnem mnenju izredno kratko delo, a z močno vsebino. Je tudi težko branje, saj sem moral nekatere dele večkrat prebrati, da sem jih vsaj delno razumel. Sicer mi je malce žal, ker Bogomila in Črtomir ne moreta biti skupaj takoj - kljub veliki ljubezni med njima - šele v posvetnem življenju.

7. IZBRANI ODLOMEK ALI PRIZOR: Krst se zaključí tako, da Črtomir postane duhovnik, Bogomila se vrne k očetu in nikoli več ne vidita drug drugega. Konec se mi zdi zelo žalosten, glede na to, da sta se tako Črtomir kot Bogomila zelo borila, da bi bila skupaj.